

Justyna Sikora
Uniwersytet Warszawski

PRZYJĘCIE EURO PRZEZ POLSKĘ. POTENCJALNE KORZYŚCI I KOSZTY

Streszczenie

Celem artykułu jest analiza potencjalnych korzyści i kosztów wynikających z przyjęcia przez Polskę wspólnej waluty euro. Zostały one przedstawione w świetle teorii optymalnych obszarów walutowych. Główną metodą badawczą wykorzystaną w artykule jest przegląd literatury oraz analiza ekonomiczna. W pracy skupiono się przede wszystkim na skutkach długoterminowych.

Analiza wykazała, iż przy wprowadzaniu euro istotne jest ustalenie odpowiedniego kursu konwersji na poziomie równowagi, by nie dopuścić do przegrzania gospodarki. Ponieważ stopy procentowe w strefie euro są niższe niż w Polsce, a polityka pieniężna Europejskiego Banku Centralnego jest bardziej ekspansywna niż Narodowego Banku Polskiego, po wprowadzeniu euro istnieje ryzyko nadmiernej ekspansji kredytowej, wzrostu zadłużenia sektora prywatnego, importu i konsumpcji. Również ze względu na wysoki deficyt budżetowy i strukturalny sektora finansów publicznych w Polsce, możliwości wykorzystania polityki budżetowej do zmniejszenia negatywnych skutków szoków asymetrycznych byłyby ograniczone. Istotne ryzyko stanowi również możliwość wystąpienia presji inflacyjnej.

Słowa kluczowe: euro, integracja walutowa, optymalny obszar walutowy.

Kody JEL: F15, F45

Wstęp

Polska przystąpiła do Unii Europejskiej (UE) w 2004 roku. Jako członek Unii Gospodarczej i Walutowej (UGW) objęty derogacją jest formalnie zobowiązana do przyjęcia euro, jednak termin wprowadzenia wspólnej waluty nie został sprecyzowany. Temat przyjęcia euro przez Polskę jest obecny w toczącej się debacie politycznej i ekonomicznej, wywołując wiele emocji. Dyskusja ma często charakter polityczny i ideologiczny, a kwestie ekonomiczne, w tym potencjalne korzyści i koszty z wprowadzenia wspólnej waluty, są nierzadko odsuwane na drugi plan. Dodatkowo kryzys finansów publicznych w kilku państwach członkowskich strefy euro oraz reformy zasad jej funkcjonowania dostarczyły silnych argumentów przeciwnikom wspólnej waluty. Badania CBOS wskazują, że poparcie dla wprowadzenia euro w Polsce sukcesywnie

maleje od 2010 roku. Według ankiety opublikowanej w kwietniu 2017 roku, 72% respondentów sprzeciwiało się wprowadzeniu euro w Polsce, natomiast odsetek zwolenników wspólnej waluty wyniósł 22% (Nyczka 2017). Z kolei zgodnie z wynikami badań Eurobarometru z kwietnia 2017 roku, 52% ankietowanych uważało, że wprowadzenie euro byłoby niekorzystne dla Polski, zaś 43% ankietowanych było odmiennego zdania (Flash Eurobarometer 2017, s. 63).

Celem opracowania jest przeanalizowanie głównych korzyści i kosztów wynikających z przyjęcia przez Polskę wspólnej waluty. W analizie skupiono się przede wszystkim na skutkach długoterminowych.

Główne korzyści integracji walutowej

Do głównych korzyści wynikających z uczestnictwa w unii walutowej należy poprawa efektywności gospodarowania i w konsekwencji wzrost dochodu narodowego. Dzięki zniesieniu ograniczeń w handlu i w przepływie czynników produkcji ułatwiony jest dostęp do zewnętrznych zasobów produkcji oraz zagranicznych rynków zbytu. Podmioty gospodarcze uzyskują korzystniejsze ceny w eksporcie i imporcie. Nasilona konkurencja prowadzi do efektywniejszej alokacji dostępnych zasobów, szukania usprawnień technicznych, organizacyjnych oraz poprawy wydajności pracy. Dzięki wyeliminowaniu ryzyka kursowego oraz zniesieniu ograniczeń w przepływie towarów, usług, kapitału oraz siły roboczej nasila się współpraca między firmami z różnych państw jednolitego obszaru walutowego. Dodatkowo koszty transakcyjne zmniejszają się, a przejrzystość cenowa poprawia, co sprzyja ujednoceniu się cen. Ponadto, wspólna waluta jest mniej podatna na działania spekulacyjne i dzięki temu bardziej stabilna (Eijffinger, de Haan 2000). Jednak by mogły wystąpić pozytywne efekty integracji, należy całkowicie zlikwidować bariery deformujące warunki wolnej konkurencji. Oprócz zniesienia ceł i ograniczeń ilościowych niezbędna jest harmonizacja prawa oraz ujednoczenie norm i przepisów (Sokołowska 2005). Wskutek wyeliminowania ryzyka kursowego inwestorzy żądają mniejszej premii za ryzyko, co prowadzi do obniżenia realnych stóp procentowych i wzrostu inwestycji. Dodatkowo przystąpienie do strefy euro oznacza uzyskanie dostępu do większego i bardziej płynnego rynku kapitałowego. Koszty pozyskiwania kapitału spadają, a ryzyko płynności maleje (Guiso i in. 2004). Badania empiryczne przeprowadzone przez Rose i Frankel wykazały, że istnieje istotny związek między integracją walutową a wzrostem wymiany handlowej między krajami posługującymi się tą samą walutą (Frankel, Rose 1998). Do podobnych wniosków doszli Baldwin i in. (2008), którzy przy użyciu modelu grawitacyjnego obliczyli, iż wprowadzenie euro doprowadziło do wzrostu handlu o ok. 5%. Natomiast raport Komisji Europejskiej podsumowujący 10 lat istnienia UGW wskazuje, że wprowadzenie euro przyczyniło się do wzrostu handlu wewnętrznego o ok. 5-15% (EMU... 2008, s. 34-37).

Warto podkreślić, iż w gospodarkach otwartych oszczędności wynikające ze zmniejszenia kosztów transakcyjnych oraz redukcji ryzyka kursowego są większe. Państwo korzysta z obniżonych kosztów wymiany handlowej oraz z napływu inwestycji. Dodatkowo otwartość gospodarki sprawia, że prowadzenie niezależnej polityki walutowej jest mniej efektywne, gdyż negatywny szok asymetryczny i deprecjacja waluty krajowej prowadzą do wzrostu cen importu. Z drugiej strony, gospodarka otwarta jest bardziej narażona na szoki asymetryczne. Im bardziej struktura wymiany handlowej różni się od struktury innych krajów, tym ryzyko ich wystąpienia jest większe (de Grauwe 2012).

Zgodnie z teorią optymalnych obszarów walutowych (OOW), ryzyko wystąpienia szoków asymetrycznych jest mniejsze w przypadku dużego stopnia harmonizacji cykli koniunkturalnych państw członkowskich oraz występowania silnych powiązań handlowych. Głównymi partnerami handlowymi Polski są kraje strefy euro, z Niemcami na czele¹. W 2016 roku udział eksportu Polski do państw strefy euro wynosił 58,8%, natomiast udział importu ze strefy euro 47,8% (dane GUS 2017). Ponieważ Polska posiada silne powiązania handlowe z krajami strefy euro, wprowadzenie euro powinno dodatkowo przyczynić się do intensyfikacji wymiany handlowej z państwami jednolitego obszaru walutowego. Jednak skala wzrostu eksportu będzie zależeć od atrakcyjności i konkurencyjności oferty polskich producentów. Szacuje się, że wprowadzenie euro może skutkować wzrostem eksportu o ok. 2-14% (Sporek 2015, s. 13).

Oprócz korzyści ekonomicznych integracja walutowa przynosi także korzyści polityczne, jak np. możliwość udziału w szczytach państw strefy euro i wywieranie wpływu na decyzje dotyczące struktury instytucjonalnej strefy euro czy uczestnictwo w Eurosystemie i w spotkaniach dotyczących polityki Europejskiego Banku Centralnego.

Główne koszty integracji walutowej

Do głównych kosztów, które niesie za sobą rezygnacja z waluty krajowej, należy przekazanie kompetencji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki monetarnej, emisji pieniądza oraz kursu walutowego. Usztywnienie kursu walutowego oznacza utratę kontroli nad polityką monetarną i brak możliwości wykorzystania instrumentów polityki kursowej i monetarnej w przypadku wystąpienia szoków asymetrycznych. Jedynym instrumentem pozostaje poli-

---

¹ W 2016 roku udział eksportu Polski do Niemiec osiągnął wartość 27,3%, zaś importu 23,4%. Jeśli chodzi o eksport to na kolejnych miejscach uplasowały się Wielka Brytania (6,6%), Czechy (6,6%), Francja (5,5%), Włochy (4,8%), natomiast głównymi importerami produktów z Polski były Chiny (12,1%), Rosja (5,8%), Włochy (5,3%) i Francja (3,9%) (dane GUS 2017).

tyka budżetowa. Jednak wysoki deficyt budżetowy² oraz deficyt strukturalny³ sektora finansów publicznych w Polsce sprawiają, że przy silnych wstrząsach asymetrycznych możliwość wykorzystania polityki budżetowej do zmniejszenia ich negatywnych skutków byłaby ograniczona.

Zgodnie z teorią OOW, skala negatywnych skutków gospodarczych zależy od stopnia elastyczności rynku pracy (w tym płac), mobilności siły roboczej i kapitału, otwartości gospodarki, stopnia dywersyfikacji produkcji, poziomu konkurencyjności międzynarodowej, stopnia zintegrowania danej gospodarki z pozostałymi krajami obszaru walutowego oraz poziomu integracji finansowej, w tym skali rozwoju rynkowych mechanizmów podziału ryzyka (Bukowski 2007). Z tego powodu między krajami tworzącymi unię walutową należy zapewnić pełną integrację rynku towarów i usług oraz swobodny przepływ czynników produkcji i kapitału. Dodatkowo dzięki elastycznym płacom i cenom oraz swobodnemu przepływowi siły roboczej mogą zostać zneutralizowane negatywne skutki wstrząsów gospodarczych (Grubel 1970). Oprócz tego przy niewystarczająco zintegrowanych rynkach finansowych należy wprowadzić w unii walutowej system transferów międzyregionalnych niwelujących negatywne skutki szoków asymetrycznych (Mundell 1973).

Strefa euro nie stanowi optymalnego obszaru walutowego. Po jej powołaniu oczekiwano, iż nastąpi konwergencja gospodarcza oraz synchronizacja cykli koniunkturalnych krajów członkowskich. Niestety, ze względu m. in. na bariery językowe, kulturowe czy prawne mobilność siły roboczej wewnątrz strefy euro jest ograniczona. Występują sztywności w obszarze płac, nie istnieje jednolity rynek usług i produktów ani unia kapitałowa, a budżet UE nie odgrywa istotnej roli w stabilizowaniu koniunktury i redukcji różnic w poziomie rozwoju regionalnego. Powyższe czynniki niekorzystnie wpływają na konwergencję gospodarczą państw strefy euro, co skutkuje większym prawdopodobieństwem wystąpienia szoków asymetrycznych. Ponadto, kryteria konwergencji określone w Traktacie z Maastricht stawiane krajom UE aspirującym do wejścia do strefy euro i mające zapewnić jej prawidłowe funkcjonowanie bardziej skupiają się na tymczasowych wielkościach określonych wskaźników, aniżeli na konwergencji gospodarki realnej (Eichengreen 1991).

Należy zwrócić uwagę, iż stopy procentowe w strefie euro są niższe niż w Polsce, a polityka pieniężna Europejskiego Banku Centralnego jest bardziej ekspansywna niż Narodowego Banku Polskiego. Z tego powodu po wprowadzeniu euro w następstwie spadku realnych stóp procentowych istnieje ryzyko wystąpienia nadmiernej ekspansji kredytowej, wzrostu zadłużenia sektora

² Według danych Komisji Europejskiej deficyt budżetowy w 2016 roku wyniósł 2,4%. Natomiast prognozy wskazują, że w latach 2017 i 2018 wzrośnie do 2,9% (Komisja Europejska 2017).

³ Zgodnie z programem konwergencji deficyt strukturalny w 2016 roku był równy 3%. Zgodnie z prognozami w 2017 roku ma wynieść 3,3%, a w 2018 roku 2% (*Assessment of the 2016 Convergence Programme for Poland* 2016, s. 6).

prywatnego, wzrostu importu i konsumpcji. Zjawiska te miały miejsce m.in. w Hiszpanii, Portugalii, Grecji i Irlandii, doprowadzając do kryzysu finansowego i kryzysu zadłużenia. Ryzyko to można ograniczyć przez odpowiedni nadzór ostrożnościowy oraz nadzór nad prowadzoną polityką gospodarczą, jak również niedopuszczenie do nadmiernego wzrostu inwestycji spekulacyjnych i deficytu na rachunku obrotów bieżących.

Wśród pozostałych potencjalnych kosztów wynikających z wprowadzenia euro można wymienić zagrożenie związane z możliwym wzrostem inflacji w wyniku zaokrąglania cen przy przeliczaniu na nową walutę. Jednak z doświadczeń innych krajów wynika, iż było to zjawisko marginalne i dotyczyło głównie drobnych usług i mało wartościowych produktów, a wskaźnik inflacji nie wzrósł znacząco. Takie podwyżki można wyeliminować np. przez wprowadzenie obowiązku podawania cen zarówno w euro, jak i w walucie krajowej w odpowiednio długim okresie przejściowym (Lachowicz 2008). Ponadto, w tzw. gospodarkach doganiających, charakteryzujących się szybszym wzrostem produktywności w porównaniu z gospodarkami rozwiniętymi, może wystąpić efekt Balassy-Samuelsona⁴, który przy braku możliwości aprecjacji waluty spowoduje wzrost cen. Z tego względu w Polsce, która „dogania” rozwinięte kraje strefy euro, po wprowadzeniu wspólnej waluty może powstać presja inflacyjna. Oprócz tego przy wprowadzaniu euro należy liczyć się z kosztami techniczno-organizacyjnymi związanymi z wymianą waluty, w tym z kosztami przystosowania systemów informatycznych, rachunkowych, procesów operacyjnych czy urzędzeń, kosztami związanymi z koniecznością przeprowadzenia kampanii edukacyjno-informacyjnej i przeszkolenia pracowników. Oszacowano, iż koszty techniczno-organizacyjne wyniosły w krajach strefy euro od 0,3% do 0,8% PKB⁵.

Podsumowanie

Polska jako członek UE jest formalnie zobowiązana do przyjęcia euro, jednak dokładna data nie została określona, co umożliwi polskim władzom regulowanie tempa prac. Zastąpienie waluty krajowej niesie za sobą zarówno korzyści, jak i koszty, które należy dokładnie rozważyć przed decyzją o rezygnacji ze złotego. Koszty są tym mniejsze, im bardziej elastyczny jest krajowy rynek pracy i ceny, mobilna siła robocza i kapitał, a produkcja zdywersyfikowana. Na zmniejszenie kosztów wpływa też otwartość gospodarki i stopień zintegrowa-

⁴ Szybszy wzrost produktywności pracy w sektorach prowadzących wymianę handlową z zagranicą prowadzi do wzrostu płac w tych gałęziach, co z kolei skutkuje wzrostem presji płacowej w sektorach wytwarzających dobra niewymienne, w których produktywność rośnie wolniej niż wynagrodzenia. By sfinansować rosnące wynagrodzenia, ceny dóbr niepodlegających wymianie z zagranicą rosną.

⁵ Na Słowacji koszty techniczno-organizacyjne były równe ok. 0,3% PKB, w Holandii ok. 0,7% PKB, w Austrii ok. 0,7%, a w Niemczech 0,6% PKB (Suster 2006, s. 26-28).

nia z innymi państwami jednolitego obszaru walutowego. Dodatkowo przy wprowadzaniu euro ważne jest ustalenie kursu konwersji odpowiadającego kursowi równowagi. Jeśli kurs jest niedowartościowany, może dojść do nadmiernych inwestycji, wzrostu zadłużenia sektora prywatnego, konsumpcji, a w konsekwencji do przegrzania gospodarki. Z kolei w sytuacji odwrotnej, przy przewartościowanym kursie, może wystąpić spowolnienie gospodarki i wzrost bezrobocia.

Bibliografia

- Assessment of the 2016 Convergence Programme for Poland (2016)*, Komisja Europejska, Bruksela, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/21_pl_scp_en_4.pdf [dostęp: 18.07.2017].
- Baldwin R., Dinino V., Fontage L., De Santis R., Taglioni D. (2008), *Study on the Impact of the Euro on Trade and Foreign Direct Investment*, „Economic Papers”, No. 321.
- Bukowski S. (2007), *Perspektywy przystąpienia Polski do unii ekonomicznej i monetarnej-problemy konwergencji nominalnej i realnej*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Oeconomica”, nr 213.
- De Grauwe P. (2012), *Economics of Monetary Union*, Oxford University Press, Oxford.
- Eichengreen B. (1991), *Is Europe an optimum currency area?*, „NBER Working Paper”, No. 3579, http://www.nber.org/papers/w3579.pdf?new_window=1 [dostęp: 15.02.2013].
- Eijffinger S., de Haan J. (2000), *European Monetary and Fiscal Policy*, Oxford University Press, Oxford.
- EMU@10. Successes and challenges after 10 years of Economic and Monetary Union* (2008), „European Economy” No. 2.
- Frankel J., Rose A. (1998), *The Endogeneity of the Optimum Currency Area Criterion*, „The Economic Journal”, No. 108.
- Grubel H. (1970), *The theory of optimum currency area*, „Canadian Journal of Economics”, Vol. 3(2), http://www.jstor.org/stable/133681?seq=1#page_scan_tab_contents [dostęp: 10.07.2017].
- Guiso L., Jappelli T., Padula M., Pagano M. (2004), *Financial Market Integration and Economic Growth in the EU*, „Economic Policy”, Vol. 19.
- Komisja Europejska (2017), *Introduction of the euro in the Member States that have not yet adopted the common currency*, Flash Eurobarometer, Komisja Europejska, <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/ResultDoc/download/DocumentKy/78338> [dostęp: 10.07.2017]
- Lachowicz M. (2008), *Dotychczasowy bilans korzyści i kosztów z utworzenia strefy euro*, „Bank i Kredyt”, nr 9.
- Mundell R. (1973), *Uncommon arguments for common currencies*, (w:) Johnson H.G., Swoboda A.K. (Eds.), *The economics of common currencies*, Allen and Unwin, London.

- Nyczka T. (2017), *Nowy sondaż CBOS. Polacy chcą Unii Europejskiej, ale nie euro*, „Gazeta Wyborcza”, 27.04., <http://wyborcza.pl/7,75398,21703900,nowy-sondaz-cbos-polacy-chca-unii-europejskiej-ale-nie-euro.html> [dostęp: 10.07.2017].
- Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w styczniu 2017 roku* (2017), GUS, Warszawa, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ceny-handel/handel/obroty-towarowe-handlu-zagranicznego-ogolem-i-wedlug-krajow-w-styczniu-2017-roku,1,54.html> [dostęp: 11.07.2017].
- Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń-grudzień 2016 r.* (2017), GUS, Warszawa.
- Sokołowska A. (2005), *Przystąpienie do Unii Gospodarczej i Walutowej a wzrost gospodarczy*, „Bank i Kredyt”, nr 4.
- Sporek T. (2015), *Perspektywy i konsekwencje wprowadzenie euro w Polsce-bilans korzyści i kosztów*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach”, nr 228.
- Suster M. (Ed.) (2006), *The effects of euro adoption on the Slovak Economy*, Narodowy Bank Słowacji, https://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK/06_kol1a.pdf [dostęp: 10.07.2017].

Euro Adoption in Poland. Potential Benefits and Costs

Summary

The article analyzes potential benefits and costs of euro adoption in Poland in the light of the theory of optimal currency area (OCA). The main research methods used are literature review and economic analysis. The author focused on long-term effects.

The analysis shows that during the introduction of euro it is important to establish a balanced conversion rate in order to prevent overheating of the economy. As interest rates in the euro area are lower than in Poland, and the monetary policy of the European Central Bank is more expansionary than of the National Bank of Poland, there is a risk that euro adoption may result in excessive credit expansion, increased private sector debt, excessive import and consumption. Also, due to the high budgetary and structural deficit levels of the public finance sector in Poland, the possibility of using fiscal policy to reduce negative effects of asymmetric shocks would be limited. A possible inflationary pressure also constitutes a significant risk.

Key words: euro, monetary integration, optimal currency areas.

JEL codes: F15, F45

Artykuł nadesłany do redakcji w listopadzie 2017 roku.
©All rights reserved

Afiliacja:
dr Justyna Sikora
Uniwersytet Warszawski
Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych
Instytut Europeistyki
ul. Nowy Świat 69
00-046 Warszawa
e-mail: justynasikora@uw.edu.pl